

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ІМ. М.І. ПИРОГОВА

Кафедра філософії та суспільних наук

**ФІЛОСОФІЯ
В СУЧАСНОМУ НАУКОВОМУ
ТА
СОЦІАЛЬНО - ПОЛІТИЧНОМУ
ДИСКУРСАХ**

МАТЕРІАЛИ ДОПОВІДЕЙ ТА ВИСТУПІВ

**ІІІ-ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ
НАУКОВО - ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ
З МІЖНАРОДНОЮ УЧАСТЮ**

17 листопада 2022 року

ВІННИЦЯ 2022

УДК: 1(091):004.83

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

**академік Національної академії медичних наук України,
ректор ЗВО Вінницького національного медичного університету
ім. М.І. Пирогова,**

**доктор медичних наук, професор, професор ЗВО кафедри нормальної фізіології
Мороз Василь Максимович**

ЗАСТУПНИКИ ГОЛОВНОГО РЕДАКТОРА

проректор ЗВО з наукової роботи

**Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор медичних наук, професор, професор ЗВО кафедри нормальної фізіології
Власенко Олег Володимирович**

**Професор ЗВО кафедри філософії та суспільних наук
Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова,
доктор філософських наук, професор
Вергелес Костянтин Миколайович**

Редакційна колегія:

Харьковченко Євген Анатолійович доктор філософських наук, професор, завідувач ЗВО кафедри релігієзнавства філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Куліш Павло Лаврентійович кандидат філософських наук, доцент, доцент ЗВО кафедри філософії та суспільних наук Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова (ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР)

Мельник Віктор Мирославович, кандидат політичних наук викладач ЗВО кафедри політології філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах. Матеріали доповідей та виступів III всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю 17 листопада 2022 року Вінниця 2022. ТОВ «Друк плюс». – 180 с.

ISBN 978-7120-7791-39-0

Збірник містить матеріали доповідей та виступів учасників III всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «**Філософія в сучасному науковому та соціально-політичному дискурсах**», яка відбулась у Вінницькому національному медичному університеті ім. М.І. Пирогова 17 листопада 2022 року з нагоди святкування Міжнародного дня філософії. У поданих матеріалах висвітлюється широке коло актуальних проблем розвитку філософських дисциплін від минулих часів до сучасних. Збірник адресовано науковцям, вищої та середньої освіти, аспірантам, магістрантам, пошукувачам, студентам та всім хто цікавиться філософією й гуманітарними дисциплінами.

Матеріали подані в авторській редакції. Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен, посилань, грамотність, літературний стиль та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи не повертаються. Організатори конференції та члени редколегії не завжди поділяють думки учасників (авторів).

Рекомендовано до друку Вченою радою Вінницького національного медичного університету ім. М.І. Пирогова протокол № 4 від 24 листопада 2022 р.

УДК: 1(091):004.83

ISBN 978-7120-7791-39-0

6. Кравченко О.М. Внесок фізики і космофізики у розвиток наукової герменевтики //Практична філософія. Науковий журнал. К.: 2000. № 1, С.113-129.
7. Kourany, 2014 – Kourany J. Human Enhancement: Making the Debate More Productive// Erkenntnis. 2014. Vol. 79, № 5.
8. Latour, 1987 – Latour B. Science in Action. How to Follow Scientists and Engineers Through Society N.Y.: Harvard University Press, 1987. 288 pp.
9. Лінде А.Д. Фізика елементарних частинок і інфляційна космологія. – М., 1990.
10. O'Malley, 2009 - O'Malley M.A. Making Knowledge in Synthetic Biology: Design Meets Kludge// Biological Theory. 2009. №.4.P. 378-389.
11. Піанка Е. Еволюційна екологія М.: Мир, 1981. – 400с.
12. Б. Рассел. Історія західної філософії, М.: 1959.
13. Б.Спіноза. Вб. тв., т. 1. М., 1957.
14. Шюц А. Вибране. Світ, що світиться смыслом. М.: РОССПЕН, 2004. 1056 с.

Лациба В. П.,
к.істор.н., доцент,
доцент ЗВО кафедри філософії та суспільних наук
Вінницький національний медичний університет ім. М.І. Пирогова
м. Вінниця, Україна

УКРАЇНСЬКИЙ ГАРТЛЕНД: ЧОМУ УКРАЇНА ВАЖЛИВА ДЛЯ СВІТУ

Хто контролює Східну Європу, той керує Гартлендом
Хто контролює Гартленд, той керує світом
Гелфорд Джон Маккіндер

Україна, яка розташована у центрі Європи, вже за географічними ознаками заслуговує на увагу світової спільноти. Проте тривалий час вона перебувала у геополітичних сутінках через втрату своєї державності, постійні територіальні шматування та насильницькі міграції населення. Ситуація почала змінюватись в ході Першої світової війни, коли «українське питання» постало як питання геополітики. Руйнування європейських імперій давало історичний шанс українцям та іншим постколоніальним народам. Кожен із них намагався його зреалізувати у той спосіб і в тих формах, наскільки був спроможний.

Ідеї Гартленда початку ХХ ст. Челлена, Маккіндера знайшли свій розвиток і продовження у сучасних концепціях. На межі ХХ-ХХІ ст.

відбувається усвідомлення України як геополітичної території, де вирішується доля Європи і доля світу.

Саме історія України продемонструвала світові, що «екзистенційні страхи» європейських народів небезпідставні на тлі російської агресії з її безпрецедентною жорстокістю і цинізмом. Навіть спроба порівняти російський рашизм з німецьким нацизмом носять скоріше умовний характер, оскільки прусський мілітаризм, спричинений реваншистським ідеями першої половини ХХ ст. – явище значною мірою випадкове і нетривале. Інша справа «історична Росія» за визначенням Путіна – це по суті пролонгація «східної деспотії» в історичній перспективі. В результаті сформувався особливий культурно-антропологічний тип людей - *homo russicus*, що увійшло у міжнародний лексикон як позначення російського фашизму.

Без сумніву Україна опинилася в епіцентрі одного із найбільш жахливого соціокультурного розлому сучасного світу. Існуюча система стримувань і противаг зруйнована, червоні лінії перейдені. Путінський режим зі своєю ядерною потугою не гребує ніяким засобами для досягнення своїх неоімперських цілей, насамперед за рахунок знищення України як держави і українців як нації.

Водночас є очевидним, що нинішня війна не є виключною війною путінського режиму проти українців. Це війна з ознаками геноциду є жахливим злочином всіх громадян Російської Федерації, які добровільно зголошуються до участі у воєнних діях чи просто не чинять спротиву війні. Всі вони в тій чи іншій мірі є співучасниками колективного злочину проти людяності.

Найбільш вагомим здобутком українців впродовж ХХ ст. є державність і суб'єктність. Це означає, що українське питання органічно вплітається в європейську і світову політику. Його особливість полягає в тому, що Україна здатна суттєво впливати на формування спільних інтересів демократичних країн. Яскравим прикладом є поява та постійне розширення антипутінської коаліції під умовною назвою «Рамштайн». Якщо перша зустріч (квітень 2022 р.) зібрала 10 країн, то вже п'ята зустріч (вересень 2022 р.) налічувала понад 50 країн світу. Таким чином, українське питання здатне об'єднати політичні, економічні, військові зусилля світової спільноти проти російської агресії.

Російське керівництво болісно і невротично зреагувало на прагнення України рішуче подолати постколоніальне минуле: ментальне поневолення, шовіністичні прояви «руського міра», енергетичний шантаж та ін. Нав'язливе заперечення Путіним існування України та геноцидні спроби знищити українців зазнали не лише гносеологічної невдачі, але й розбиваються об героїчний спротив українського народу у війні проти російської агресії.

Наступні роки і можливо десятиліття – час для остаточного вирішення українського та російського питань. Досягнення Україною воєнної перемоги, відновлення територіальної цілісності і державного суверенітету стане запорукою і гарантією її європейської та євроатлантичної трансформацій, що дасть можливість стати потужною державою з ефективною економікою, набуто членство в ЄС та НАТО, долучитися до G20. Ключова умова досягнення цієї мети – геополітична підтримка України. Але чи готовий світ сприйняти успішну Україну? У значній мірі це буде залежати від переможних дій на полі бою російсько-української війни. Перемога України суттєво вплине на формування нових геополітичних центрів, насамперед у Східній Європі, де велику роль відіграватиме українсько-польсько-балтійське партнерство.

Натомість, вирішення російського питання лежить у дещо іншій площині. Насамперед, відмова від імперських зазіхань і перманентних воєн. Чи є перспективи для Росії перейти у мирний стан і провести політичну модернізацію? Надто складне завдання, особливо, якщо сприймати історію Росії як суцільне божевільня з короткими проблисками притомності: після кожної спроби реформ обов'язково наставала смуга реакції та репресій.

Але за умови поразки у війні проти України у Росії можливі процеси цивілізаційних змін і реконструкції політичної системи.

Децентралізація влади і становлення громадянського суспільства можуть стати основою політичної реформи. Оскільки Росія сама цього не зробить, потрібна допомога демократичного світу. Обов'язково має відбутися демілітаризація та денуклеаризація всього постімперського простору з одночасним закріпленням у міжнародних безпекових документах.

І нарешті нагальним є питання деімперіалізації і деколонізації Росії. Вона має нарешті припинити зазіхати на території поза її кордонами 1991 року. Це важлива передумова стати нормальною державою з гуманітарними наративами. Гарантією реалізації цивілізаційної реконструкції Росії може стати перемога України.

Головне зрозуміти – Україна знаходиться у парадигмі змін – себе і світу. Саме Україна як новий Гартленд змушує всіх шукати нові сенси і формувати нові можливості.

Література:

1. Грицак Ярослав Україна змушує світ шукати сенс. – Збруч. – 12.07.2022.
2. Грицак Ярослав Подолати минуле: глобальна історія України. – Київ: Портал, 2021. – с. 420.
3. Смолій Валерій Історик і війна. – <http://history.org.ua/ukrpost/46828>.
4. Рябчук Микола Усвідомлення України. – www.ji-magazine.lviv.ua.